Jireenya Torban Jalqabaa

Qajeelfama Maati

Mucaan kee amma dhalate nagaa qabaa?

Mucaan amma dhalate nagaa qabaatuu kan beeknu:

- Hidhii fi arraba akka diimatuu tahu (pink) qaba
- Akkuma kee ho'a qaamaa bobaa jalaa 36.8°C fi 37.3°C gidduu tahe qaba.
- Fincaanii fi udaan yeroo yerootti fincaahu, udaanu
- Sa'aa 24 keessatti yeroo kan 8 hanga 12 gahu irra deddeebiidhaan nyaachuu
- Yeroo dammaqu waan naannoo isaatti tahu beekuu fi sagalee fi dubbannaa namaaf miira iddoo kennuu (react)
- Gidduu gidduutti akka callisuu tahaa garuu hanga tokko hariitiidhaan afuura baafatuu
- Yeroo gargaarsa barbaadanitti wixxifatuu yaaluu, bifni akka jijjiiramuu tahuu, boo'uu, wirriiqatuu ykn or obsa dhabuu (trembling).

Mucaan kee dhalate ni dhukkubaa?

Mucaan kee:

- Yoo afuura baasatuu dhiise ykn gogaan qaama isaa yoo jijjiirame
- Yoo roqimsiisaa (seizure) ollchisaa qabaate ykn iji, afaan, harki ykn miillii yoo urgufamaa jira tahe
- Yoo dammaquu dide
- Yoo sagalee guddaa, ifa ijatti qabamu ykn hraka irra yoo qonxoxan yoo itti dhagahamuu dide.

Tarkaanfii (Action)

Hospitaala keessatti

Daddaffiidhaan deessiftuu (midwife) ykn doktora keetti himi ykn batanii bilbilbil gargaarsa tuqi

Manatti

Bilbila 000

Mucaan dhalatee torban tokko keessatti

Yoo mucaan kee:

- Dhalatee sa'aa 24 keessatti gogaan isaa bif-keelloo (yellow) yoo fakkaate
- Sa'aa 24 keessatti sa'aa 6 caalaaf yoo waan hin nyaatin ture ykn dide
- Guyyaa calqabaa sa'aa 24 keessatti yoo xiqqaate yeroo 1 hin fincoofnee fi yeroo tokko hin udaanne taheef
- Iji yoo daddafee lilibsate, afaan, harki fi milli yoo roqome (jerk)
- Socho'uu dadhabuu (limp) ykn qaamni, mataa, mormi, harki fi milli lawaasahuu (floppy)
- Hariitiidhaan afuura baasatuu fi aaduu
- Boo'icha yeroo kaan hin boonye boo'uu – kan akka sagaleen laaffatuu, caraanuu (high-pitched), aaduu ykn aadumsaadhaan wal makanii boo'uu
- Udaan dhiigaan makate irratti arguu
- Gogaan qaamaa jijjiiramuu ykn bif-keelloo (yellow) fakkaatuu
- Yeroo afuura baasatan mar'ummaan (garaan) isaanii ol guuramuu ykn lapheen isaanii gadi kufuu
- Hedduu haqqisuu – kan gara booda irra yeroo nyaatan keessaa walkkaa ol kan tahu haqqisuu.
- Haqisichi qulqulluu mit, aannan ykn bif-keelloo fakkaatuutti dhihaata.

Qulqulluu	Aannan fakkaata	Bif-keelloo (Pale yellow)	Sinfii daakuu (Mustard) fakkaata	Magariisa (Green)	Magariisa (Green)	Magariisa (Green)	Magariisa (Green)	Dhiigaan makaa (Blood)

YKN

Waan dhibamte waan tahe sitti dhagahama.

Tarkaanfii (Action)

Hospitala keessatti

Deessiftuu (midwife) ykn doktora keetti dubbadhu.

Manatti

- Toora Gargaarsa Bilbilaa Sa'aa 24 Fayyaa Haadhaa fi Mucaa bilbila 13 22 29
- Neersii Bilbila irraan (Nurse-on-Call) sa'aa 24 bilbila 1300 60 60 24
- Doktora maatii (GP) kee argi
- Gara Damee Wallaansa Hatattamaa (Hospital Emergency Department) deemi
- Yoo jarjarsa tahe 000 bilbili

Yaadadhu: Yeroo komputeera irratti ilaaltu fi/ykn waraqaa irratti maxxansamu halluun taraaramichaa (chart) tarii wal fakkaatuu dhiisuu mala.

Reference: Morley CJ, Thornton AJ, Cole TJ, Hewson PH, Fowler MA. Baby Check: a scoring system to grade the severity of acute systemic illness in babies under 6 months old. Arch Dis Child. 1991 Jan;66(1):100-5. doi: 10.1136/adc.66.1.100.